

Võimendusega tehingute juhend

01.01.2018

Käesolev dokument on koostatud üksnes informatiivsel ja selgitaval eesmärgil ega tekita iseseisvaid õigusi ega kohustusi. AS-i LHV Pank (edaspidi Pank) kliendi (edaspidi Klient) õigussuhteid Pangaga reguleerivad asjakohased teenustingimused ja õigusaktid.

Millised on laenu tingimused?

Laenu (võimenduslaenu) saab võtta valuutades, mis on toodud Panga veebilehel avaldatud nimekirjas „LHV laenu ja võimendusega tehingute intressimäärad“. Laenu kasutamise eest arvestatakse kord kuus intressi, mis arvestatakse Kliendi laenuga seotud kontolt maha iga kuu viiendal kuupäeval.

Laenu tagasimaksmine toimub automaatselt. Iga laekumine Kliendi laenuga seotud kontole vähendab kasutatud laenu summat ning samal ajal jääb laenuraha kogu aeg kättesaadavaks vabade omavahendite ulatuses. Kui laenu on võetud ühes valuutas ning Kliendi laenuga seotud kontole on kantud teist valuutat, siis tuleb Kliendil laenu tagasimaksmiseks teostada valuuta konverteerimine (automaatset konverteerimist ei toimu). Intressi tuleb tasuda ainult nende päevade eest, kui laenu on kasutanud.

Väärtpaberite ostmise laenuga tähendab võimenduse kasutamist. Võimendusega tehingud on vajalikud aktiivsele investorile, kuid on seotud ka riskidega, millega saab tutvuda [siin](#).

Võimendusega tehingute ehk võimenduslaenu puhul on laenu tähtaeg 1 kuu, mida automaatselt pikendatakse juhul, kui Kliendi laenuga seotud kontol on piisavalt tagatisvara laenu tagamiseks. Laenu maksimaalne summa sõltub Kliendi laenuga seotud kontol hoitavate tagatisvarade turuväärtusest ja Panga poolt määratud üldisest limiidist. Võimendusega tehingute tegemiseks võimaldatav laenu limiit on kuni 100 000 eurot või selle ekvivalent teises valuutas. Kui laenuvajadus ületab nimetatud summat, tuleb pöörduda Panga klienditoe poole: 6 800 400 või info@lhv.ee Võimenduslaenu tuleks eelistada juhul, kui Klient soovib laenuraha kasutada väärtpaberite ostmiseks (füüsilistel isikutel ei ole raha kontolt välja kandmine mõneks muuks otstarbeks lubatud).

Kuidas toimub tagatisvara väärtuse arvutamine?

Laenu (sealhulgas lühikese positsiooni) võtmisel, peab Kliendil Laenuga seotud kontol olema piisavalt tagatisvara. Juhul, kui väärtpaberite hinnad liiguvad Kliendile ebasoodsas suunas, siis tagatisvara kindlustab, et kontol olevate varade arvel on Kliendil võimalik laenu tagastada või lühike positsioon sulgeda ning tagasiostetavate väärtpaberite eest tasuda. Tagatisvara väärtus (tagatisväärtus) leitakse Kliendi laenuga seotud kontol hoitava tagatisvara turuväärtuse korrutamisel tagatismääraga (vt. tagatisena aktsepteeritavate finantsinstrumentide nimekiri).

Tagatisväärtus = tagatisvara turuväärtus * tagatismäär

Kui väärtpaberi tagatismäär on 0, siis järelikult sellel väärtpaberil tagatisväärtus puudub ja selle väärtpaberi tagatisel Kliendile laenu ei võimaldata.

Kui Panga hinnangul on mõne väärtpaberi puhul riskitaseme tõttu sobivam kasutada kõrgemat või madalamat tagatismäära, siis on Pangal õigus teha vastavaid muudatusi. Tagatisvarade piisavust on võimalik jälgida kahe erineva näitaja põhjal. Nendeks on omavahendite osakaal ning vabade omavahendite suurus.

Omavahendite osakaal

Omavahendite osakaal on tagatisväärtuse ja kohustuste suhtarv, mille eesmärk on hinnata tagatisväärtuse piisavust. Laenu puhul on omavahendite osakaalu maksimaalseks väärtuseks 100% (Klient ei ole veel laenu võtnud) ning minimaalseks väärtuseks miinus lõpmatus (laenu on võetud rohkem kui tagatisväärtus suudab ära katta). Lühikese positsiooni puhul võib aga omavahendite osakaal maksimaalselt olla lõpmatult suur (lühikeseks on müüdnud väga vähe võrreldes tagatisväärtusega) ning minimaalselt kuni -100% (tagatisväärtus puudub).

Nii laenu kui lühikeseks müügi korral peab omavahendite osakaal alati olema suurem kui 50%. Viimane piir on seatud selliselt, et see täidaks järgmisi kriteeriume

- Laen – oletame, et laenu tagatiseks on väärtpaberid, mille tagatismääraks on 50% ning klient võtab laenu maksimaalses summas (omavahendite osakaal on 50%). Sellisel juhul peab vastava väärtpaberi hind kukkuma 50%, et klient ei suudaks enam enda laenu Pangale tagasi maksta;
- Lühikeseks müük – oletame, et klient on soetanud lühikese positsiooni maksimaalses ulatuses (omavahendite osakaal on 50%). Sellisel juhul peab lühikeseks müüdnud väärtpaberi hind tõusma 50%, et klient ei suudaks enam laenuks võetud väärtpabereid tagasi osta.

Kui omavahendite osakaal langeb alla 50%, siis tekib Pangal õigus Kliendi positsioone sulgeda ning Kliendil tuleb kanda kontole lisatagatis või likvideerida kohustusi, st. aktsiate lühikesi positsioone või võetud laene. Lühikesi positsioone likvideeritakse ostes tagasi väärtpabereid. Võetud laenu saab tagastada kandes raha laenuga seotud kontole või müües kontol olevaid väärtpabereid.

Normaalsete turutingimuste korral ei asu Pank Kliendi positsioone koheselt likvideerima. Tavapärane praktika on, et kui omavahendite osakaal langeb alla 50%, siis klient ei saa enam laenu võtta ja uusi positsioone soetada. Kui omavahendite osakaal langeb alla 45%, siis saadab Pank Kliendile e-posti teel hoiatuse ning kui omavahendite osakaal langeb alla 40%, siis saadab Pank Kliendile täiendava hoiatuse ning võib asuda Kliendi nõusolekuta Kliendi positsioone likvideerima, kuni omavahendite osakaal on jälle vähemalt 50%. Omavahendite osakaal arvutatakse järgmiste valemite kohaselt:

Olgu N – Omavahendite osakaal, A – Tagatisväärtus, L – Laen, S – Lühikese positsiooni likvideerimisväärtus

Lühikese positsiooni puhul:

$$N = \frac{A - 0,75S}{0,75S}$$

Laenu puhul:

$$N = \frac{A - 0,5L}{A}$$

Lühikese positsiooni ja laenu puhul:

$$N = \frac{A - \sqrt{A^2 - 1,5S(2A - L - 1,5S)}}{1,5S}$$

Oletades, et Kliendil on portfelliid A ja B , esimeses on aktsiat AA 2000 euro väärtuses ning teises aktsiat BB samuti 2000 euro väärtuses. Mõlema portfelli puhul on Klient võtnud laenu 1000 eurot. Aktsia AA tagatismäär on 50% ning aktsia BB tagatismäär 40%.

Portfell A :

Tagatisväärtus = 2000EUR*50% = 1000 EUR

Omahendite osakaal = $(1000 - 0,5 \cdot 1000) / 1000 = 0,5$ (internetipangas kuvatakse 50%)

Portfell B:

Tagatisväärtus = $2000 \text{ EUR} \cdot 40\% = 800 \text{ EUR}$

Omahendite osakaal = $(800 - 0,5 \cdot 1000) / 800 = 0,375$ (internetipangas kuvatakse 37,5%)

Portfell A on täpselt piiri peal ning sinna väärtpapereid juurde osta ei saa, portfell B omahendite osakaal on aga tasemel, kus Pank peab hakkama positsioone likvideerima.

Vabad omavahendid

Kui omahendite osakaal näitab protsentuaalselt seda, kuidas on võetud kohustused tagatisväärtusega kaetud, siis vabade omahendite suurus näitab reaalselt summat, mida on veel võimalik laenata ilma, et omahendite osakaal langeks alla 50%. Omahendite osakaal ning vabade omahendite suurus on omavahel seotud selliselt, et omahendite osakaal on 50% siis, kui vabade omahendite suurus on võrdne nulliga.

Vabade omahendite leidmiseks arvutatakse esmalt välja tagatisvara tagatisväärtus (tagatisvarad korrutatakse tagatismääraga) ning sellest summast lahutatakse kohustuste summa (lühikeste positsioonide kaalutud turuväärtus ja laenud). Positiivse tulemuse korral saab veel vastava summa laenata. Internetipangas on vastav summa märgitud real „Vabad omavahendid ehk kasutatav limiit“, real „Vabad omavahendid ehk kasutatav limiit x 2“ kuvatakse aga summat, mida saab kasutada tagatisvara ostmiseks, mille tagatismäär on 50%.

Oletades, et Kliendi laenuga seotud kontol on 1000 EUR väärtuses valuutat (vabu omavahendeid 750EUR), siis on Kliendil näiteks võimalik teostada järgmisi tehinguid:

	sama valuuta	muu valuuta
osta väärtpapereid, mille tagatismäär on 0%	1000 EUR*	750 EUR*
osta väärtpapereid, mille tagatismäär on 50%	2000 EUR*	1500 EUR*
osta väärtpapereid, mille tagatismäär on 60%	2500 EUR*	1875 EUR*
võtta lühikest positsiooni (ainult võimendusega tehingud)	2000 EUR*	2000 EUR*
osta valuutat		3000 EUR*

*EUR väärtuses vahendeid

Oletades, et Kliendi laenuga seotud kontol on 1000 EUR väärtuses valuutat (vabu omavahendeid 750EUR), siis on Kliendil näiteks võimalik teostada järgmisi tehinguid:

osta väärtpapereid, mille tagatismäär on 0%	500 EUR*
osta väärtpapereid, mille tagatismäär on 50%	1000 EUR*
osta väärtpapereid, mille tagatismäär on 60%	1250 EUR*
võtta lühikest positsiooni (ainult võimendusega tehingud)	1333 EUR*
osta valuutat	2000 EUR*

*EUR väärtuses vahendeid